

УДК 81.161.2'367.622.16:81'373.612

ДЕВЕРБАТИВИ ІЗ СУФІКСАМИ ІНШОМОВНОГО ПОХОДЖЕННЯ НА ПОЗНАЧЕННЯ ДІЇ/ПРОЦЕСУ Й СТАНУ В ХУДОЖНІХ ТЕКСТАХ І. ФРАНКА**Коновалова О.С., аспірант**кафедри філологічних дисциплін і методики їх викладання в початковій школі
Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

У статті на матеріалі поетичних, прозових і драматичних творів досліджено словотвірний, семантичний і стилістичний потенціали лексем із запозиченими словотворчими формантами -ціj(a), -ациj(a), -аж(a), що мають предметне значення дії/процесу й стану; систематизовано похідні субстантиви на основі співвідношення твірних і похідних основ і лексичної семантики в художньому мовленні письменника; описано основні семантичні групи цих похідних; виявлено морфологічні зміни в їхній словотвірній структурі.

Ключові слова: девербатив, запозичення, семантичні відношення, словотворчий афікс, морфологічні перетворення, стилістичний потенціал.

В статье на материале поэтических, прозаических и драматических произведений исследован словообразовательный, семантический и стилистический потенциал лексем с заимствованными словообразовательными формантами -циj(a), -ациj(a), -аж(a), имеющими опредмеченное значение действия/процесса и состояния; систематизированы производные субстантивы на основе соотношения производящих и производных основ и лексической семантики в художественной речи писателя; описаны основные семантические группы этих производных; установлены морфологические изменения в их словообразовательной структуре.

Ключевые слова: заимствование, девербатив, транспозиция, мотивация, семантические отношения, словообразовательный аффикс, морфологические преобразования, стилистический потенциал.

Konvalova O.S. ACTION NAMES WITH THE SUFFIXES FOREIGN ORIGIN TO DENOTE ACTION/PROCESS AND STATES IN ARTISTIC TEXT OF I. FRANKO

In the article on the material of poetry, prose and dramatic works was studied word building, semantic and stylistic potential of tokens with borrow word-formation formants -tsij(a), -atsij(a), -azh(a) have noun value of action / process and states; was classified derivative substantives on the base of correlation generator and derivative foundations and lexical semantics in the artistic speech of writer; was described main semantic groups; was clarified morfonological changes in the process of word formation.

Key words: deverbatyve, borrowing, semantic relations, derivational affix, morphological transformation, stylistic potential.

Постановка проблеми. «Кожен поет, – підкреслював Іван Франко, – вносить у скарбницю поезії XIX віку не тільки свою суму освіти, думок, досвідів і спостережень, але ще в більшій мірі свою суму чуття, нам'єтності, болю й радощів, окремішності свого темпераменту, свій особистий світ із його добрими й злими прикметами, свій сміх, свої сльози, свою жовч і свою кров» [14, т. 31, с. 503]. Додамо: у цю скарбницю Франко привніс і свою неперевершену лексику, що в більшості випадків слугує художнім перифразом до процитованої сукупності атрибутів художнього ремесла. Ясно усвідомлюючи, що в його часи «українському слову приходилося здобувати нові поля невідомих досі понять», І. Франко, блискучий знавець рідної й багатьох європейських мов, виробив стратегію розбудови й збагачення лексики української літературної мови, задекларовану в багатьох, часто полемічних, публікаціях і зреалізовану власною поетичною творчістю.

Власне, завдяки Франкові українська мова збагатилася численними різногалузевими термінами. Важко визначити галузі, у яких Франко не вніс нові виражальні засоби. Формування економічної термінології, юридичної, політичної, побутової, літературознавчої, музично-драматичної, сфери живопису, релігії, міфології, друкарсько-редакторської, медичної, природничої, математичної, галузі архітектури, промисловості стало можливим завдяки старанням І. Франка та залишилося надбанням української літературної мови.

Назріла потреба комплексного вивчення індивідуально-авторського стилю І. Франка як джерела для характеристики складного й суперечливого процесу мовної еволюції, що дасть можливість провести лінгвістичні студії як в аспекті діахронії, так і виявити статус лексики творчого дискурсу І. Франка на синхронному зрізі – в українській літературній мові кінця XIX – початку XX ст. На прикладі численних мовних фактів із Фран-

кового ідіолекту можна зробити певні узагальнення про роль мовотворчості поета в процесі розвитку та нормалізації лексико-семантичної системи української мови головно через з'ясування місця й функціонального призначення різних шарів лексики (особливо запозиченої), задекларувавши їм право на повноцінне художнє життя, а також показати майстерність І. Франка у використанні потенціалу багатозначних лексем.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питання впливу Івана Франка на вироблення української наукової мови та її терміносистеми (економічної, юридичної, військової, політичної тощо), його внеску в інтелектуалізацію української мови, питання специфіки функціонування лексики з іншомовними суфіксами у створених І. Франком видах дискурсу (художньому, епістолярному, публіцистичному) спорадично висвітлювалися різними науковцями. Значний інтерес становить монографія Н. Трач «Історія української правничої термінології у ХХ ст.» [12], окремий підрозділ якої розкриває внесок І. Франка в розвиток галицької правничої термінології, висвітлено лексеми на позначення юридичних понять, які письменник використав у повісті «Пережесні стежки». Твір репрезентує досить розгалужену правничу терміносистему, яка свідчить про розвиненість юридичної лексики на галицьких теренах. Представлено тематичні групи юридичної лексики, зокрема, назви політико-правничих понять з іншомовними суфіксами.

Грунтовна праця Я. Яремка «Сучасна політична термінологія: на перетині когніції та комунікації» [15] розкриває новаторство Франка як мовознавця-антропоцентриста й філософа-націєтворця, засновника сучасної політологічної науки; описує архітектоніку Франкового «цілого чоловіка». Проаналізовано новаторство І. Франка-мовознавця, насамперед як основоположника ідей когнітивної лінгвістики в українському мовознавстві. Автор вважає, що актуалізація унікально цілісної філософсько-психолінгвістичної концепції Франка – засновника національної школи політичного мислення – сприятиме розв'язанню й досі актуальних лінгвонаціологічних проблем, теоретичній розбудові лінгвістичного франкознавства загалом.

Серед франкознавчих праць вагоме місце посідає дослідження М. Паночка «Розвиток української юридичної термінології в Західній Україні (1772–1918 рр.)» [8], де науковець розкрив теоретико-методичні напрацювання

й особливості використання І. Франком юридичної термінології в наукових розвідках і художніх творах. Науковець розкриває основні положення парадигми письменника, серед яких новаторське використання в художньому дискурсі «непоетичних» елементів як засобу інтелектуалізації мовлення, а також збагачення усталених терміносистем шляхом неологізації.

Заслуговує на увагу студія Л. Ткач «Українська літературна мова на Буковині в кінці ХІХ – на початку ХХ століття» [11], у якій авторка наголошує на активному використанні Іваном Франком професійної лексики для типізації мови персонажів.

Іноземні слова в художніх творах, у науково-публіцистичних і перекладних працях Франка, його ставлення до запозичень розкриває розвідка І. Кочан «Іван Франко й іншомовні слова» [4].

О. Сербенська у статті «Юридична термінологія в мові творів Івана Франка» [9] стверджує, що письменник сприяв узаконенню переважної більшості термінів у науковій мові, чим збагатив суспільно-політичну термінологію.

Постановка завдання. Віддієслівні похідні з іншомовними суфіксами у художньому дискурсі І. Франка мають свою специфіку вживання. Актуальність нашої статті зумовлена відсутністю всебічних досліджень віддієслівних іменників на -ціј(а), -аціј(а), -аж(а) з погляду структурних, лексико-семантичних і лінгвопоетичних характеристик у мові І. Франка. Мета – описати особливості взаємодії лексичної та словотвірної семантики у віддієслівних субстантивах іншомовного походження як елементах авторського мовлення. З'ясування словотвірно-морфологічних особливостей віддієслівних дериватів-запозичень у канві художніх творів і дослідження специфіки вживання в них похідних різних функціонально-стилістичних груп є головними завданнями дослідження.

Виклад основного матеріалу дослідження. Упродовж усього творчого життя художньо-естетичні пошуки І. Франка були нерозривно пов'язані з різними сферами духовного й матеріального буття народу. Вони однаковою мірою властиві науковим розвідкам і художньому доробку. Франко дотримувався передових для свого часу поглядів на літературну творчість і високо цінував досконалість мови, простоту й щирість викладу думок, почуттів, настроїв, бо в цьому відчував силу, поетичність творів. Письменник шукав таких

форм вираження думки, у яких би поезія досягла «найвищої сили та гідності», стала «виразом життя й боротьби». Він належав до тих авторів, що «вміють підігнати <...> свої величезні інтуїції під нормальне звучання звичайної мови» і «залишаються власниками, а не рабами мови», тому що їхній тісний зв'язок з історичним і загальнонародним у мові дає їм змогу творити «чудеса зі словами». На особливу увагу заслуговує термінологічна лексика, використання якої в поетичних творах письменника мало свою специфіку. Саме І. Франко відіграв значну роль у виробленні української термінології. Зокрема, вагомим є його внесок у розроблення теоретичних засад. Він дбав про школу політичного мислення, про точне визначення поняття, про емоційну нейтральність. І. Франко був противником пуризму, бо це віддаляло одних слов'ян від інших. У збірці статей «У наймах у сусідів» він аналізує практичні аспекти опрацювання іншомовної термінології. Реалізуючи власні засадничі теоретичні положення в поетичній діяльності, І. Франко заклав тверді підвалини лексику української літературної мови кінця ХІХ – початку ХХ ст. Саме в його творах і працях уперше вжито слова, що сьогодні входять до активного складу термінологічної лексики.

Віддієслівні іменники на позначення абстрактних дії/процесу й стану із суфіксами -ці́(а), -аці́(а), -аж(а) виявляють помітне тяжіння до сфери спеціальної або загальнонаукової лексики. На кожному етапі розвитку нової української мови такі іменники використовуються в усіх функціональних стилях, але основна сфера їх використання – термінологія й наукове мовлення [1, с. 26]. Поет сміливо вводив слова й терміни на позначення нових понять доквілля. Вони відбивали нові політичні віяння, нові погляди на світ, фіксували науково-технічні досягнення людства. Поезія набувала нового інтелектуально-світоглядного та філософського забарвлення. Це наклало виразний відбиток на Франкову практику вибору слова, вислову. Соціальна конкретика вимагала саме такої «непоетичної» лексики.

Девербативи з іншомовними суфіксами є назвами опредметненої дії чи процесу з нечіткими часовими межами. Ці іменники допомагали митцеві передавати глобальність і масштабність сучасних йому суспільних явищ. Віддієслівні абстрактні іменники, що мають у своєму складі морфи -ці́(а), -аці́(а), співвідносяться з основами дієслів із суфіксом

-ува- іншомовного походження, а іменники на -аж(а) – з основами дієслів на -а-, -и-. Словотвірний тип похідних на -аж(а) малопродуктивний: *продаж* ← *продати*, *розпродаж* ← *розпродати*, *шпіонаж* ← *шпіонити*. Під час творення всіх похідних з іншомовними суфіксами твірні дієслова зазнають усичення інфінітивного суфікса й суфікса основи з одночасним чергуванням наголосу, що переміщується з дієслівного суфікса на іменниковий: *ліцита́ція* ← *ліцитува́ти*, *фабрика́ція* ← *фабрикува́ти*, *капітуля́ція* ← *капітулюва́ти*, *іміта́ція* ← *імітува́ти*, *реабіліта́ція* ← *реабілітува́ти*, *репрезента́ція* ← *репрезентува́ти*, *агіта́ція* ← *агітува́ти*, *корона́ція* ← *коронувати*, *обсерва́ція* ← *обсервува́ти* тощо. Такі девербативи вирізняються семами грандіозності події, масштабності й мають експресивний відтінок.

Кожна конкретна морфонологічна зміна на морфемному шві відбувається лише за наявності відповідних умов, які формують морфонологічну позицію [2, с. 199]. Модифікацію кінцевого приголосного основи й вплив суфікса на цей процес спостерігаємо в парі *протекці́я* ← *протегува́ти*.

На окрему увагу заслуговують похідні, що на якомусь етапі функціонування мови передують своєму базовому дієслову, тобто утворені черезкроковим способом. Н. Левун зазначає, що черезступеневі деривати творяться від іменникових основ, проминувши один або (рідко) два-три словотвірні ступені: іменник → пропущене відсутнє дієслово → віддієслівний іменник [5, с. 104]. Таким чином утворені деривати *контрафакці́я* (← ... ← *контрафакт*), *афекта́ція* (← ... ← *афект*).

Слова проходять шлях пристосування до мови-реципієнта, змінюючи звукове оформлення, стаючи відмінюваними внаслідок появи флексій, виявляючи словотвірну активність. До мовних причин запозичень відносять тенденцію до усунення полісемії слова, спрощення його смислової структури, потреби в лаконічнішому й точнішому найменуванні явища об'єктивної дійсності, що до цього передавалось описово, та необхідності уточнити відповідне поняття [3, с. 68]. Формант -ці́(а), -аці́(а) функціонально адекватний питомому українському суфіксу -нн(я), але «утворення на -аці́(а), як більш предметні за значенням зі слабше вираженою процесуальністю, виявилися придатнішими для обслуговування спеціальних сфер словникового складу мови» [7, с. 86].

За загальним (базовим) семантичним компонентом лексеми об'єднуються в такі лексико-семантичні групи:

1) назви стосунків між людьми, волевиявлення людей: «**Компрометація** з боку таких людей, як отсей Редліх, уже недовго буде їй загрожувати» [14, т. 19, с. 84]; «Що тут за **компрометація**?» [14, т. 19, с. 287]; «Ви впали жертвою негідної **містифікації**» [14, т. 20, с. 55]; «Те, що мій шановний передбесідник натякнув на можливість **посторонньої конкуренції** з нами в пропінаційнім фаху, може не одного з нас проняти деяким побоюванням, а навіть нагнати йому порядного страху» [14, т. 21, с. 148]; «Скільки лиха і **деморалізації** внесли ті патріоти в наше публічне життя, се колись вияснить історія...» [14, т. 20, с. 191]; «Всьому винне зіснуття! **Деморалізація!**» [14, т. 24, с. 200];

2) назви психологічних або фізичних станів: «У його голосі була лише глуха **резигнація** – нічого більше, ані жалю, ані тривоги» [14, т. 17, с. 249]; «І з виразом **резигнації** на лиці капітан пішов до спальні, лишаючи Анелю саму...» [14, т. 19, с. 52]; «Не покликуй бога на свідка, але говори, що маєш говорити!» – з холодною **резигнацією** промовив капітан» [14, т. 19, с. 74]; «Туркіт фіакрів, гучна хвиля міського вечірнього життя докола, якісь уривані окрики, шматки речень якоїсь уличної сварки, тяжке чалапання якихось кроків на сходах, що звільна зближалися, а потім знов віддалялися на вищій поверх, – усе те, мов у калейдоскопі, мигало в її мізку, вкидаючи її моментально то в нервову дрож, то в меланхолійну **резигнацію**» [14, т. 19, с. 90]; «Якби не ті літа важкої муки, / Пекучих болів, сліз і божевілля, / Глухої **резигнації**, скажених бунтів, / Придавленого серця...» [14, т. 2, с. 139]; «Лиш чорних хмар гуляє згряя, / І **резигнація** безкрая / Засілав серці, як змія» [14, т. 2, с. 160]; «Та притім і **рефлексія** не дрімала» [14, т. 22, с. 100]; «Як же його засудили? На **деградацію**?» [14, т. 25, с. 395];

3) терміни на позначення процесів у юридичній, медичній, економічній, політичній галузях: «...І поти б'ється, аж остатня рація / На нього спаде – ґрунту **ліцитація** – / І поки в найми не пошкандибає, – / Гей, хто на світі крацу долю має?» [14, т. 1, с. 102]; «Світлицю з меблями ми в тій хвилі при вас запечатаємо. Остане нетикана аж до дня **ліцитації**» [14, т. 15, с. 208]; «Наказали з міста зараз ізложити гроші, а як ні, то хату пустити на **ліцитацію**» [14, т. 15, с. 235]; «Стара школа похваляє / Службу при дотації, / А новіша всюди

хоче / **Найму й ліцитації**» [14, т. 11, с. 428]; «Але ще довгий час не покидала його тота гарячка, з якою колись взявся до першої **спекуляції**» [14, т. 14, с. 401]; «За 15 літ від часу почину бориславської **спекуляції** Герман закупив бориславську домінію і ще кілька шляхетських посіlostей в околиці і став уже дідичем» [14, т. 14, с. 403]; «Можна буде купити ґрунтець із хатою, а ні, то й з готовими грішми на яку другу **спекуляцію** пуститися» [14, т. 23, с. 92]; «У наших руках біржова **спекуляція**, торгівля й торгові спілки, і експропріації великі, як винні бочки» [14, т. 25, с. 391]; «Немов недужий в лихорадці / Після тяжкої **операції**, / У сні й наяві все тремтить...» [14, т. 2, с. 22]; «Сова сиділа на престолі, ждала **коронації** й дивувалася, чого се нараз усі птахи порозліталися» [14, т. 20, с. 138]; «До прочої **фабрикації** вистануть які-будь люди, а ту треба вибрати» [14, т. 15, с. 404]; «Позвольте, позвольте, тепер собі пригадую, план фабрики був роботи якогось Шеффеля, – певно, будете знати його систему **фабрикації**?» [14, т. 15, с. 466]; «Коли Аріовіст / Побачив їх у таборі, гукнув: / «А ви чого тут? Чи на **шпіонажу**?» [14, т. 6, с. 346]; «Не одно всі, а все теж казали: / Королівську службу подвоїти, / При королі варту загострити, / Підплатити **шпіонажу** в Римі, / Щоб королю про все доносила...» [14, т. 7, с. 164]; «Самі ж лишилися на той час у місті / Буцімто доглядати **ліквідації** / Та списувати все, що продається / І що лишається...» [14, т. 7, с. 119]; «Була мода на криноліни, потім на пуфи, потім на капелюшки з пташками, потім на турнюри, – настала мода й на **емансипацію**, на рівноуправнення, здобування будучини власною працею» [14, т. 18, с. 49]; «Відкомандирований туди одним із перших відділів окупаційного війська, він мав участь у всіх бійках і перестрілках, серед яких доконано **окупації** й **пацифікації** того краю...» [14, т. 19, с. 13]; «А **репрезентація**, одинока, дідична, природна репрезентація краю, хто?» [14, т. 21, с. 149]; «Ти розвивав передо мною свій улюблений план перенесення камеральних дібр під заряд краю, закладання на тих добрах вільних хліборобських спілок при участі селян і інтелігентів, ступневого викуплювання панських дібр і **парцеляції** їх таким спілкам, ступневого розбивання теперішніх сіл на групи фільварків, удержуваних такими спілками» [14, т. 22, с. 73].

Деякі з похідних на певному мовному етапі розвинули полісемію. Розгляд транспозиційного форманта дає змогу простежити зміни (та причини, що їх зумовлюють) у продуктивності й функціонально-семантичному навантаженні. Суфікси -ції(а), -ації(а) стають показниками

результативності дії й трансформують значення граматичної предметності в предметність семантичну. Кожне варіантне значення іменника *організація* мотивується окремим значенням мотиватора *організувати*. Зазначеним девербативом позначається: 1) дія за значенням «організувати», «організовувати» і «організуватися», «організовуватися» [10, т. 5, с. 739]: «А ти почав толкувати мені про потребу агітації серед народних мас, про **організацію** великої людської партії, про виборення виборчої реформи» [14, т. 22, с. 73]; «Він мав намір розпочати просвітню роботу, а далі й політичну **організацію** в повіті, стягати сюди помалу добірні інтелігентні сили...» [14, т. 20, с. 191]; 2) особливості будови чого-небудь; структура [10, т. 5, с. 739]: «Основ державної **організації** / В жадній з держав тих не знаходимо» [14, т. 7, с. 314]. У художніх творах І. Франка є девербативи, які в результаті повного перетворення набули конкретного предметного значення (мутаційні або лексичні деривати): «І в сім змислі був написаний його перший і остатній лист до молодої пари, де була пошлюбна **грамуляція** з тим додатком, щоби обоє від сьогодні перестали його знати, так як і він їх ані знати, ані бачити не хоче, щоби не важилися до нього писати ані в чім-небудь на нього числити...» [14, т. 19, с. 28]; «Одним словом – **вразіння демонстрації** було величезне» [14, т. 22, с. 17]; «**Тригація**» [14, т. 18, с. 119]; «Він належав до тих людей, яких буденна поверхова **класифікація** називає «звичайними» [14, т. 15, с. 22]. Художній потенціал таких іменників засвідчує широкі можливості стилістичного використання.

«Коли входиш у світ мовотворення Івана Франка, перше, що вражає, – це подих епохи, тонке й уміле використання мовностилістичних засобів. Але в міру заглиблення у світ художніх образів відчуття дистанції зникає й починається влада позачасового чару слова. Це поетична мова небуденної індивідуальності, підвладна своїми словами й формами плинові часу, але не підвладна естетичними цінностями ніякій девальвації» [13, с. 30]. Ужиті Франком іншомовні слова можуть у контексті набувати переносного значення: «Інші лежали, скулені довкола даму, а декілька лежало на грядках, розкиданих, як дивоглядні ієрогліфи, предмет здивування та квикливої **спекуляції** домашніх свиней» [14, т. 25, с. 509]. Поєднуючись із питомими українськими основами, іншомовний формант надає іменникам розмовної іронічної експресії: «А особливо про те любо їм проспівати, який був / Почин і рід і яка **поведенція** Пана самого»

[14, т. 8, с. 265]. У письменника трапляються застарілі слова іншомовного походження, використані для індивідуалізації мови персонажів: «Зачалося нещастє наше від **конскрипції**, – знаєте, що була в 59-тім році» [14, т. 16, с. 168]; «І, мовлячи се, втиснув брату в жменю всі гроші, які в часі своєї військової служби наскладав був на своє нове господарство, цілих чотиреста римських, а сам спакував свої вбогі манатки, пішов знов до військової команди й замельдувався, що хоче служити другу **капітуляцію**, себто других дванадцять літ» [14, т. 17, с. 265]; «Та ось маю **турбацію** – / Мушу робить реляцію» [14, т. 1, с. 137]. Орфографія деяких ужитих письменником іменників відрізняється від усталеної: «Одне тільки закарало бориславських тузів – се дорогітня очистки того воску; його **дестиліяція** при дійстві квасу сіркового й другі процеси, потрібні для вироблення з тої жовтої землянистої маси білого парафінового воску, коштували багато...» [14, т. 15, с. 333]; «Лишаються пані у нас з обов'язком брати участь у **конверсації**» [14, т. 19, с. 57]; «...тільки десь-колись пані перекидалися французькими фразами, хоч оба у французькій мові були не тверді й ширшої **конверсації** сею мовою не могли провадити» [14, т. 21, с. 220]. Трапляється й мотивоване слово, що означає ліквідацію дрібних селянських наділів і об'єднання їх у більші земельні площі, для якого відсутній мотиватор-дієслово: «...Та й ідею **комасації** / Грунту кленчем русинам» [14, т. 2, с. 283]. Очевидно, потенційне дієслово не реалізоване, бо іменник *комасація*, називаючи нове поняття в економічному житті, не набув широкого вжитку.

За аналогією до іменників, утворених від дієслів зі значенням «процес упровадження, поширення чи насаджування чогось нового», І. Франко творить okazіоналізм, значення якого зрозуміле тільки з певного контексту: «І поперли всі юрбою / Нести світ **воронізації**, / Хоч би боєм і війною, / Хоч би кривдою й без рації» [14, т. 3, с. 247]; «От і вам пора в культурі / Наперед вже поспішатъся, / То значить: до нас подібним / Стати – **воронізуватъся!**»; «Га, не хочуть просвічатъся / Менші сестри добровільно, / Ми їх змусимо насильно / Зараз **воронізуватъся!**» [14, т. 3, с. 247]. Ідеться про колоніальну політику австрійського уряду, впроваджувану польською шляхтою: вважаючи себе в культурі вищими від українців, ворони (поляки) вирішили змусити «насильно зараз воронізуватъся» українців [6, с. 291–299]. Okazіоналізм, створений автором за моделлю досліджуваного словотвірного типу, уживається не лише для зображення зазначеного історичного

явища, але й для оновлення й поетизації мовлення.

У XIX-XX ст. українська мова зазнала відчутних змін як система і як засіб комунікації. Відбувалося активне кількісне і якісне збагачення та перегруповання її словникового складу, словотворення на основі власних і запозичених ресурсів. Іншомовні входження були головними джерелами поповнення лексичної системи літературної мови. Найвиразніше це проявляється на лексичному, словотвірному й стилістичному рівнях. На лексичному рівні відбувалося активне запозичення для заповнення лакун у терміносистемах на позначення нових понять і реалій. У розумінні письменника мова-рецептор «вибирає те, що відповідає її структурі й функціональному регулюванню національних і міжнародних елементів» [14, т. 40, с. 40]. Іншомовні слова репрезентують органічний зв'язок із текстом Франка, свідчать, що поет глибоко володів мовами, з яких брав певні елементи, майстерно влітаючи їх у рядки своїх віршів. Це зумовило витворення мовного стилю з публіцистичним блиском, який проявлявся навіть в інтимній ліриці.

Висновки з проведеного дослідження. Мовна тканина творів письменника репрезентує багату палітру лексичних засобів, зокрема широкий спектр лексичних запозичень. Іншомовні дериваційні засоби впливають на питомий словотвір, але помітна тенденція до більш вузької спеціалізації утворених похідних. Насиченість творів іншомовними одиницями свідчить про освіченість автора, обізнаність із реаліями інших культур, високий інтелектуалізм його художнього дискурсу. Перспективу подальшого дослідження визначає з'ясування словотвірно-морфологічних особливостей віддієслівних дериватів із суфіксом -к(а) у канві художніх творів і дослідження специфіки вживання похідних різних функціонально-стилістичних груп у контексті.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Дідківська Л. Словотвір. Синонімія. Стилістика / Л. Дідківська, Л. Родніна. – К. : Наукова думка, 1982. – 170 с.
2. Демешко І. Морфологічна адаптація іншомовних суфіксів (на матеріалі запозичених дієслівних основ) / І. Демешко // Науковий часопис НПУ імені М. Драгоманова.

- Серія № 9. Сучасні тенденції розвитку мов. Випуск 2. – К. : НПУ імені М. Драгоманова, 2007. – С. 195–200.
3. Дьолог О. Питання лексичного запозичення та специфіка запозичення термінів (на прикладі української економічної термінології) / О. Дьолог // Мова. Наука. Культура: 36. наук. праць за матеріалами міждисциплінарної науково-практичної конференції, присвяченої 85-річчю Харківського національного технічного університету сільського господарства ім. Петра Василенка (Харків, 10 червня 2015 р.). – Харків : «Міськдрук», 2015. – С. 66–76.
4. Кочан І. Іван Франко та іншомовні слова / І. Кочан // Іван Франко: дух, наука, думка, воля : матеріали міжнар. наук. конф., присвяченої 150-річчю від дня народження Івана Франка. – Львів : Видавн. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2010. – Т. 2. – С. 287–298.
5. Левун Н. Словотвірні типи черезступених похідних в українській мові / Н. Левун // Дослідження з лексикології і граматики української мови. – 2015. – Вип 16. – С. 103–110.
6. Марчук Г. Новаторство Івана Франка у збагаченні жанрових форм сатиричної прози / Г. Марчук // Галичина. – 2006/2007. – № 12/13. – С. 291–299.
7. Муромцева О. Іншомовні елементи як засіб словотворення в українській літературній мові II пол. XIX – поч. XX ст. / О. Муромцева // Українське мовознавство. – 1985. – № 13. – С. 83–89.
8. Паночко М. Розвиток української юридичної термінології в Західній Україні (1772–1918 рр.) : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 – українська мова / М. Паночко // ДВНЗ «Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника». – Івано-Франківськ, 2013. – 200 с.
9. Сербенська О. Юридична термінологія в мові творів Івана Франка / О. Сербенська // Тези доп. 7-ої щоріч. наук. сесії, присвяч. вивч. творч. І. Франка. – Львів, 1962. – С. 38–39.
10. Словник української мови: в 11 т. / АН УРСР. Інститут мовознавства ; за ред. І. Білодіда. – К. : Наукова думка, 1970–1980.
11. Ткач Л. Українська літературна мова на Буковині в кінці XIX – на початку XX століття : автореф. дис. ... доктора філол. наук : 10.02.01 – українська мова / Л. Ткач // Ін-т мовознавства ім. О. Потебні НАН України, 2008. – 62 с.
12. Трач Н. Українська правнична термінологія у XX ст. : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 – українська мова / Н. Трач. – Чернівці. – 2009. – 20 с.
13. Франко З. Мова інтимної лірики І. Франка / З. Франко // Мовознавство. – 1985. – С. 30–36.
14. Франко І. Зібрання творів : У 50 т. / І. Франко // АН УРСР. Ін-т л-ри ім. Т.Г. Шевченка; редкол.: Є. Кирилюк (голова) та ін. – К. : Наук. думка, 1976–1986.
15. Яремко Я. Сучасна політична термінологія : на перетині когніції та комунікації / Я. Яремко. – Дрогобич : Посвіт, 2015. – 434 с.